

Nr 10.

Ankom till riksdagens kansli den 24 februari 1914 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående återlämnande till vederbörande av fyra aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält.

(3:e avd.)

I en till riksdagen avlåten, till statsutskottets förberedande behandling överlämnad proposition, nr 36, av den 24 januari 1914 har Kungl. Maj:t med åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag föreslagit riksdagen medgiva, att fyra med nr 1211, 1212, 1213 och 1214 betecknade aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält, vilka i anledning av för bolaget sökt koncession å järnvägsanläggning från Kiruna till Svappavaara med skrivelse den 3 juli 1902 till Kungl. Maj:t överlämnats, må, sedan koncessionsansökningen numera återkallats, till vederbörande återlämnas.

Till ovanberörda statsrådsprotokoll har departementschefen anfört följande:

»I en till Kungl. Maj:t ingiven skrift hava civilingenjören G. Thisell och vice häradshövdingen G. von Heideken, i egenskap av likvidatorer för upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält, anhållit, att fyra till Kungl. Maj:t under år 1902 överlämnade aktier i nämnda bolag måtte till sökandena utlämnas.

*Departements-
chefens
yttrande.*

Rörande detta ärende anhåller jag att få anföra följande.

I särskilda den 18 oktober och den 9 november 1899 inkomna ansökningar hade civilingenjören G. Thisell, vice häradshövdingen P. H. Santesson, civilingenjören G. A. Granström och auditören E. D. W. Martin anhållit om tillstånd att anlägga och trafikera *dels* järnväg av 42.7 kilometers längd från Kiruna station å den då under byggnad varande statsbanan mellan Gellivare och riksgränsen förbi Mertainen till Svappavaara *dels ock* en 24.8 kilometer lång bibana från nämnda järnväg vid Mertainen till Ylipää.

Genom nådig proposition den 22 februari 1901 lämnade Kungl. Maj:t riksdagen tillfälle att yttra sig i anledning av omförmälda ansökning om koncession å anläggning av järnväg från Kiruna till Svappavaara, därvid Kungl. Maj:t förklarade sig vilja, efter emottagande av riksdagens svar, företaga den slutliga prövningen av koncessionsansökningen.

Vid tillstyrkande av ifrågavarande proposition framhöll dåvarande chefen för civildepartementet — efter förmälan att framställningen om koncession å en bibana från Mertainen till Ylipää ej syntes böra föranleda vidare yttrande — i fråga om järnvägsanläggningen mellan Kiruna och Svappavaara, att vid ett bifall till koncessionsansökningen borde fästas särskilda villkor och förbehåll förutom de vanliga; och föreslog departementschefen i sådant hänseende, bland annat, att de malmfält, vilkas tillgodogörande järnvägen avsåge, nämligen Svappavaara och Leveäniemi, skulle ägas av ett eller två aktiebolag, i vilkas bolagsordning vore stadgat, att beslut om bolagets upplösning icke utan Kungl. Maj:ts tillstånd vore giltigt med mindre samtliga aktieägare förenat sig därom; att för 4 aktier i gruvbolaget eller gruvbolagen, vilka aktier borde till staten med full äganderätt överlätas, talan skulle föras av den, som Kungl. Maj:t därtill förordnade; samt att Kungl. Maj:t skulle äga utse en ledamot i vederbörande bolagsstyrelse.

I skrivelse den 15 maj 1901 förklarade riksdagen sig ej hava något att erinra däremot, att koncession å järnvägsanläggning mellan Kiruna och Svappavaara under vissa av riksdagen angivna villkor och förbehåll — däribland nyssnämnda av departementschefen förordade — beviljades.

Koncessionssökandena fullföljde sedermera i skrivelse till Kungl. Maj:t den 3 juli 1902 ansökningen, i vad den avsåg sistnämnda järnvägsanläggning, och styrkte därvid, att för utnyttjande av nu ifrågavarande malmfyndigheter bildats ett bolag, som under benämning aktiebolaget Svappavaara malmfält den 18 november 1901 av patent- och registrerings-

verket beviljats registrering. Tillika förklarade sökandena, att de å nämnda bolag överläte den koncession å nu förevarande järnvägsanläggning, som kunde bliva dem beviljad.

Den för Svappavaarabolaget gällande bolagsordningen upptog jämväl förut angivna för koncessionsansökningens beviljande uppställda villkor och förbehåll, därvid villkoret angående statens delägarskap i bolaget erhållit följande formulering: 'För aktie, som må ägas av svenska staten, skall den föra talan i bolaget, vilken Kungl. Maj:t därtill förordnar.'

Med ifrågavarande skrivelse den 3 juli 1902 ingåvos till civildepartementet fyra med nr 1211, 1212, 1213 och 1214 betecknade aktier i aktiebolaget Svappavaara malmfält, var och en på 1,000 kronor och försedd med transport in blanco av G. Thisell, å vilken de voro utställda.

I särskilda skrifter av den 3 juli 1902 hade vidare från förutberörda bolags sida anhållits, att Kungl. Maj:t, enär bolagets ändamål dåmera avsåge jämväl att bygga och använda järnväg för allmän trafik, måtte fastställa för bolaget gällande ordning ävensom att Kungl. Maj:t måtte utse en ledamot av bolagets styrelse.

Emellertid hava varken koncessionsansökningen eller ansökningarna om fastställelse av bolagsordningen för aktiebolaget Svappavaara malmfält och om utseendet av en ledamot i bolagets styrelse blivit föremål för Kungl. Maj:ts prövning. Av olika anledningar hava frågorna härom vilat, och genom avslutandet av 1908 års överenskommelse mellan staten och aktiebolaget Svappavaara malmfält angående statens inköp av Svappavaarabolagets gruvegendomar hava de förlorat sin egentliga betydelse.

Beträffande de till civildepartementet ingivna aktierna i Svappavaarabolaget lærer emellertid vid de mellan bolaget och staten förda underhandlingarna rörande inköpet av malmfälten varken från statens sida gjorts något anspråk på att behålla dem eller från bolagets sida något anspråk på att återfå dem, till följd varav aktierna ej äro omnämnda i den mellan staten och bolaget träffade överenskommelsen.

Efter det kontraktet angående överlåtelse till staten av Svappavaarabolagets gruvegendomar den 26 juni 1908 undertecknats, bemyndigade Kungl. Maj:t den 17 juli samma år chefen för civildepartementet eller den han i sitt ställe förordnade 'att i alla frågor rörande aktiebolaget Svappavaara malmfälts upplösning och likvidation föra talan för de staten tillhöriga aktier i bolaget'. Samma dag biföll Kungl. Maj:t av bolaget jämlikt bolagsordningen gjord ansökning om tillstånd att upplösa bolaget.

Under år 1909 uppkom emellertid fråga om äganderätten till nyssberörda aktier. Den 6 oktober nyssnämnda år ingavs nämligen från aktiebolaget Svappavaara malmfält i likvidation en skrift till Kungl. Maj:t, däri anfördes, att, ehuru vid överlämnandet av ifrågavarande aktier icke gjorts något bestämt formulerat förbehåll, det dock vore tydligt, att överlämnandet skett för att uppfylla det för järnvägskoncessionens erhållande i detta avseende uppställda villkoret. Någon koncession å järnvägen hade icke av Kungl. Maj:t beviljats, och frågan härom hade förfallit, sedan staten under år 1908 förvärvat äganderätten till ifrågavarande malmfält. Vid sådant förhållande, och då den förutsättning, under vilken staten kunnat påfordra att bliva ägare till de 4 aktierna, icke inträtt, anhöllo bolagets likvidatorer att återfå aktierna.

Vid föredragning den 11 februari 1910 av denna ansökning fann Kungl. Maj:t densamma ej föranleda till någon Kungl. Maj:ts åtgärd.

Den 27 maj 1910 bemyndigade härefter Kungl. Maj:t chefen för finansdepartementet eller den han i sitt ställe förordnade att i alla frågor rörande aktiebolaget Svappavaara malmfälts upplösning och likvidation föra talan för de staten tillhöriga aktierna i bolaget.

På grund av detta bemyndigande utfärdade chefen för finansdepartementet den 15 juni 1910 fullmakt för dåvarande ledamoten och sekreteraren i bankinspektionen Fr. Lambert-Meuller av det innehåll, det nämnda bemyndigandet utvisar.

I anledning härav anhöll Lambert-Meuller i skrivelse den 10 augusti 1910 till Svappavaarabolagets likvidatorer 'om registrering av svenska staten tillhöriga aktierna i bolaget ur 1211, 1212, 1213 och 1214', ävensom om upplysning, var och när å nämnda aktier belöpande utdelning av bolagets tillgångar kunde få lyftas.

I svarsskrivelse den 26 september 1910 förklarade likvidatorerna, att de funno sig förhindrade att efterkomma den framställda begäran, samt yttrade vidare, bland annat, följande.

Det torde vara uppenbart, att ifrågavarande aktier skulle tillhöra staten endast under förutsättning, att den ansökta koncessionen komme att beviljas. Att aktierna med skrivelsen den 3 juli 1902 till Kungl. Maj:t överlämnats, berodde därpå, att man redan på detta tidigare stadium av förhandlingarna med staten velat visa, att aktierna stode till förfogande, och att således även detta villkor för koncessionen kunde uppfyllas. Och likasom överlämnandet av aktierna skett endast under förutsättning att koncessionen beviljades, likaså blevo aktierna, enligt likvidatorernas förmenande, från statens sida mottagna endast under detta villkor. Om det således vore riktigt, att aktierna överlämnats och mottagits endast under ovan berörda villkor, vore det också riktigt att, då villkoret ostridigt icke uppfyllts och — såsom förhållandena sedermera utvecklats sig — ej heller kunnat komma att uppfyllas,

aktierna icke tillhörde svenska staten utan borde till bolaget hava återlämnats, något varom likvidatorerna i bolaget också på sin tid ansökt.

Detta svar från Svappavaarabolagets likvidatorer föranledde icke någon vidare åtgärd från statens sida, utan saken fick tills vidare vila.

Nu hava emellertid likvidatorerna i aktiebolaget Svappavaara malmfält, på sätt jag redan antytt, i en till Kungl. Maj:t ställd, till civildepartementet den 3 oktober 1912 ingiven skrift, med förmälan att den år 1899 gjorda ansökningen om koncession återkallades, ånyo anhållit, att då förutberörda aktier överlämnats för att uppfylla ett för koncessionens erhållande uppställt villkor, desamma måtte få till likvidatorerna utlämnas.

Vid föredragning av detta ärende den 1 november 1912 lät Kungl. Maj:t på chefens för civildepartementet hemställan vid den gjorda återkallelsen av koncessionsansökningen bero samt förordnade, att ansökningen, i vad den avsåge utlämnandet av aktierna, skulle överlämnas till finansdepartementet för vidare handläggning.

Härefter har justitiekanslersämbetet den 19 april 1913 avgivit infortrat utlåtande över ansökningen i dess sistnämnda del och därvid anfört följande.

Handlingarna utvisade, att ifrågavarande aktier överlämnats till Kungl. Maj:t för att uppfylla ett villkor, som ifrågasatts för meddelande av sökt koncession å anläggning av järnväg från Kiruna station till Svappavaara. Enär den sålunda gjorda koncessionsansökningen återkallats och Kungl. Maj:t den 1 november 1912 låtit bero vid denna återkallelse, torde numera anledning saknas att vägra vederbörande återfå samma aktier.

Av den lämnade redogörelsen synes mig otvetydigt framgå, att ifrågavarande fyra aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält på sin tid överlämnades till staten allenast under förutsättning, att bolaget skulle erhålla sökt koncession å järnvägsanläggning från Kiruna till Svappavaara. Sedan koncessionsansökningen numera återkallats och Kungl. Maj:t låtit därvid bero, anser jag därför, att staten näppeligen kan göra anspråk på att få behålla aktierna i fråga, utan torde desamma böra till vederbörande återlämnas. På grund av vad i ärendet förekommit lär emellertid riksdagens samtycke till aktiernas utlämnande böra inhämtas, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen medgiva,

att ifrågavarande fyra, med nr 1211, 1212, 1213 och 1214 betecknade aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmfält, vilka

i anledning av för bolaget sökt koncession å järnvägsanläggning från Kiruna till Svappavaara med skrivelse den 3 juli 1902 till Kungl. Maj:t överlämnats, må, sedan koncessionsansökningen numera återkallats, till vederbörande återlämnas.»

Utskottet hemställer,

att riksdagen må medgiva, att fyra med nr 1211, 1212, 1213 och 1214 betecknade aktier i numera upplösta aktiebolaget Svappavaara malmält, vilka i anledning av för bolaget sökt koncession å järnvägsanläggning från Kiruna till Svappavaara med skrivelse den 3 juli 1902 till Kungl. Maj:t överlämnats, må, sedan koncessionsansökningen numera återkallats, till vederbörande återlämnas.

Stockholm den 24 februari 1914.

På statsutskottets vägnar:

F. CL:SON WACHTMEISTER.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar greve *F. Cl:son Wachtmeister*, *S. H. Kvarnzelius*, *C. J. G. Swartz*, *O. Jonsson*, *A. N. Hahn*, greve *P. O. L. Klingspor*, *H. F. Lamm*, *O. M. Strömberg*, *A. C. Lindblad*, *H. H. K. Ericson*, *G. M. H. Ekelund* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *H. Andersson* i Skivarp, *F. W. Thorsson*, *K. V. Rydén*, *J. Ström*, *G. Odqvist*, *N. E. Lindberg*, *E. A. Nilson* i Örebro, *J. Olofsson* i Digernäs, *J. F. Hellberg* i Lycksele, *H. Lemke* och *S. Bengtsson* i Norup.

Reservation:

av herr *F. W. Thorsson*.
